

Olympisch Plan 2028 en bewegingsonderwijs

Inmiddels is bij een groot deel van de Nederlandse bevolking bekend dat er een streven bestaat om de Olympische Spelen in 2028 (100 jaar na Amsterdam) naar Nederland te halen. 43% van de ondervraagden in een recent onderzoek gaf aan daar positief tegenover te staan. Ongeveer 14% gaf aan daar tegen te zijn. NOC*NSF was initiatiefnemer, maar heeft inmiddels in brede kring steun verworven. Opvoeding en onderwijs maakt onderdeel uit van de Bouwsteen Maatschappelijke Thema's in het Olympisch Plan 2028.

Door: Bert Boetes

In veel gesprekken met vertegenwoordigers van sport, bedrijfsleven, overheid en maatschappij kwam naar voren dat Nederland behoefte heeft aan iets dat ons allen bindt. Iets dat Nederland perspectief, inspiratie en een doel geeft. De Olympische Spelen kunnen hier een rol in vervullen. De sport kan en wil haar ambities echter niet alleen realiseren. Daarom wordt de hele Nederlandse samenleving bij het Olympisch Plan 2028 betrokken. De sport zoekt de samenwerking. Met de ministeries van VWS, VROM en Economische Zaken. Met de burgemeesters van Amsterdam en Rotterdam. Met het bedrijfsleven, de wetenschap en de cultuur. Al deze partners staan achter het Olympisch Plan 2028. Zij zijn bereid daarin te investeren: financieel, met hun know-how, vanuit hun visie en hun ideeën. Zelfs de koningin refereerde in de Troonrede 2008 aan het Olympisch Plan. Essentieel is dat door een aanpak met verschillende partners tegelijkertijd gebouwd wordt aan het benodigde draagvlak om in 2016 positief te kunnen besluiten over een Bid (plan voor kandidaatstelling) op de organisatie van de Olympische en de Paralympische Spelen.

Olympisch Plan

Om een bid uit te brengen moet er in Nederland niet alleen sprake zijn van een breed draagvlak, maar moet Nederland in 2016 sportland zijn op Olympisch niveau. Dit betekent dat de sport zich in al zijn facetten en inclusief Olympische en niet-Olympische sporten op een kwalitatief en professioneel hoog niveau bevindt; een niveau dat Olympische Spelen waardig is. In het Olympisch Plan is een aantal bouwstenen en strategische projecten gedefinieerd.

Bouwstenen sportwaarden en maatschappelijke thema's

Het onderwijs en in het bijzonder bewegingsonderwijs op school kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van doelstellingen voor 2016.

Natuurlijk in de eerste plaats aan de bouwsteen van sportontwikkeling, waar het gaat om het stimuleren van sportbeoefening, maar ook aan de bouwstenen van sportwaarden en maatschappelijke thema's en meer in het bijzonder aan het onderdeel opvoeding en onderwijs.

Als we het in dit kader hebben over sportwaarden gaat het eigenlijk om het gebruiken van sport als een metafoor voor de samenleving: het beste uit jezelf halen, je talenten ontwikkelen, teamplay, verantwoordelijkheid nemen, ontwikkelen van zelfvertrouwen, fair play, sportiviteit en respect, je houden aan regels. De bedenkers van het Olympisch Plan waren voor dit aspect geïnspireerd door de sfeer rond de Olympische spelen in Sydney (2000) waarbij bleek dat sportwaarden diep geworteld zijn in de Australische samenleving.

Ambitie en indicatoren voor de bouwstenen			
	Bouwsteen	Indicator	Ambitie 2016
Doen	Topsport	Medaillespiegel OS/PS World Nations Index	Blijvend bij de beste 10 op Olympische Spelen en WK's
	Sportontwikkeling	SCP-rapportage sport 2005 Muller Instituut "Van 60 naar 75"	70% van Nederland sport 1 x per week en 35% van Nederland sporten in verenigingsverband
Volgen	Evenementen	Evenementen kalender op Sportinfrastructuur Plan 2028	Nederland organiseert per jaar 12 WK's/EK's en overige bepalende evenementen (spreiding)
	Media aandacht	Sport-TV monitor Euro data	Nederlanders kijken 110 min. per passief van sport; markt-aandacht niet top 5 sporten is 25%
Denken	Sportwaarden	European Value studies Eurobarometer	Nederlanders meer zelfvertrouwen, presteren beter, zijn gezonder en tonen meer sociaal gedrag
	Maatschappelijke thema's	Index op Sociale Cohesie, Opvoeding en Onderwijs, Gezondheid, Economie, Duurzaamheid, Innovatie	Nederlanders scoren hoger op de maatschappelijke index

Voor het thema opvoeding en onderwijs is in het najaar een expertgroep bijeen geweest bestaande uit onderzoekers, hoogleraren en vertegenwoordigers van sportopleidingen en natuurlijk NOC*NSF. De KVLO was ook in de expertgroep vertegenwoordigd.

Opvoeding en onderwijs

De groep constateerde dat de school en de sportvereniging de belangrijkste plekken zijn waar kinderen en jongeren sport bedrijven. Sport is voor velen een bron van plezier en kan bijdragen aan de sociale ontwikkeling. Dat vereist echter wel het creëren van het juiste klimaat en context. Sport is immers ook nog al eens oorzaak voor antisociaal gedrag. De meeste Nederlanders zijn ervan overtuigd dat sport een bijdrage kan leveren aan gezondheid en sociale cohesie. Ook het tegenovergestelde kan echter een gevolg zijn: zelfgerichtheid, arrogantie, bedreiging, discriminatie en blessures. Sport op zichzelf heeft nog geen betekenis voor de samenleving. Sport krijgt maatschappelijke betekenis door de wijze waarop de activiteit wordt uitgevoerd en georganiseerd in een bepaalde context.

Sport kan een opvoedende waarde hebben (Education through Sport, Europees jaar in 2004) als er sprake is van een pedagogisch verantwoord sport- en opvoedingsklimaat.

Dat is meer dan het gebruiken van een goede didactiek en methodiek. Het heeft te maken met waarde-educatie, respect, relatie en dialoog aangaan, communiceren, kinderen zich goed laten voelen bij wat ze doen, helpen zichzelf en de anderen te leren kennen in de bewegingssituatie. De sporter kan de eigen weerbaarheid vergroten door een actieve en verantwoordelijke rol te spelen in het eigen leer- en verbeterproces.

Ouders, leraren, trainers, coaches en bestuurders moeten over de vaardigheden beschikken die dit proces kunnen ondersteunen. Een pedagogisch sport- en bewegingsklimaat kenmerkt zich door de volgende kenmerken.

Het is kindgecentreerd, kinderen helpen elkaar en leren elkaars (on)mogelijkheden te respecteren, kinderen leren keuzes te maken, de veiligheid van het kind is gewaarborgd, leraren/coaches/trainers en de kinderen hebben respect voor elkaar en kunnen elkaar vertrouwen, conflicten en peetsituaties worden besproken en als leermoment gebruikt, leraar/trainer/coach gaat interactie en dialoog aan met de kinderen en vraagt naar hun wensen en zijn op de hoogte van de ontwikkelingskenmerken van kinderen. Zij stimuleren kinderen tot zelfstandigheid en reflecteren op eigen handelen.

Bewegingsonderwijs is een geïntegreerd vak binnen de school. In de sport zijn de beste trainers gekoppeld aan de kinderen en jongeren van 8-18 jaar en wordt voor kinderen van 4-8 jaar een gevarieerd bewegingsaanbod gecreëerd.

Een dergelijk verantwoord beweegklimaat geldt niet alleen voor breedtesport, maar ook voor topsport. Dat is niet vanzelfsprekend aangezien daar sprake is van een veelheid van belangen (trainer/coach, sportwereld, commercie, presteren).

De intrinsieke waarde van sport

Sport is een plek waar socialisatie kan plaatsvinden en waar invloed op het persoonlijk karakter van de sporter aan de orde is. Karaktervorming in en door sport kan breder maatschappelijk

Mission Olympic, ieder jaar weer

functioneren bevorderen. Het eigen karakter van de sport biedt vele vormende mogelijkheden: regels, je eigen grenzen zoeken, je talenten ontdekken, eigen prestaties spiegelen aan die van anderen. Er is meer onderzoek nodig om bewijzen te verzamelen welke kwaliteit noodzakelijk is en hoe de context dient te worden ingericht om de gewenste effecten te realiseren.

Het belang van bewegen en sport in het onderwijssysteem

De context van sport en bewegen wordt ook bepaald door hoe wij als samenleving naar bewegen kijken en er betekenis aan verlenen. Hoe komt het toch dat in eenzelfde veelheid van belangen bewegen en sport binnen het onderwijs nooit de plek krijgt die het verdient? Welke boodschap dragen we uit als bewegingsonderwijs dreigt te verdwijnen uit een vakkenpakket of curriculum of als de vakleerkracht verdwijnt? Hoe dragen we gezamenlijk uit dat bewegen en sport belangrijk is?

Een discussie over sport en opvoeding hoeft zich niet te beperken tot de veronderstelde bijdrage aan karaktervorming. Plezier in sport en het opbouwen van een repertoire aan mogelijkheden kunnen worden opgevat als belangrijke doelstellingen. Opvoeden door sport beperkt zich dan tot het kunnen maken van keuzes met betrekking tot vrijetijdsbesteding in de sport. Verder is er een positieve invloed van bewegen op school op de andere schoolactiviteiten. Fysieke activiteiten kunnen de concentratie op schoolresultaten bevorderen en er zijn aanwijzingen dat een aantrekkelijk aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten onder voorwaarden schooluitval en schoolverzuim kan beperken. Bij dit laatste dient te worden bedacht dat het aanbieden en inrichten van de bewegingssituaties ook aanleiding kan geven tot onvrede en spijbelgedrag.

Sport en onderwijs samen sterker

Omdat sport en onderwijs in Nederland verschillende systemen zijn en ook onder verschillende ministeries vallen, werden deze thema's in het verleden met moeite gezamenlijk opgepakt. Langzamerhand ontdekken we dat ze veel van elkaar kunnen

leren. Zowel in de lerarenopleiding als in de opleiding tot trainers zou de nadruk op handelen vanuit een pedagogisch en ontwikkelingspsychologisch perspectief kunnen worden verbeterd. De sport zou van het onderwijs kunnen leren hoe beoordelen, kritisch volgen en klachtenprocedures zouden kunnen leiden tot meer veiligheid voor de sporters. Sport en onderwijs zouden samen een continuum moeten vormen waarbinnen kinderen en jongeren met sport en bewegen in aanraking komen. Een pedagogisch verantwoord sportklimaat moet door de hele keten omarmd worden. Dat betekent: goede leraren en trainers opleiden, maar ook ondersteunend beleid vanuit besturen, scholen, bonden en verenigingen. Ook moeten politieke keuzes worden gemaakt, gerelateerd aan de grote waarde van sport voor persoon-

lijke en maatschappelijke ontwikkeling van jonge mensen. We kunnen daarbij gebruikmaken van een aantal reeds in gang gezette praktijken zoals de rechten van het kind in de sport

Weten waar het om gaat

(Panathlon Declaration), resultaten van de Alliantie School en Sport, producten van de projecten sportiviteit en respect en sportcode, de tien principes van coachen (NLCoach). Op de site van NISB (www.nisb.nl) is een aantal voorbeelden te vinden rond opvoeding door sport: de klas beweegt, de sportieve school, kanjers in de sport, kies voor hart en sport.

2016 op Olympisch niveau

Wat verwachten we nu van deze bouwsteen van het Olympisch Plan in 2016?

Sport heeft een toenemende culturele en maatschappelijke betekenis, vooral op het gebied van identiteitsvorming en gezondheid. Om sport van werkelijk maatschappelijke betekenis te laten zijn is het noodzakelijk een context te creëren waarin de positieve effecten van sport verwacht mogen worden: plezier, diversiteit en engagement van allen geleid door goed opgeleide leraren/trainers/coaches/sportleiders en ondersteund door geïnformeerde bestuurders en ouders. Dit betekent dat:

- ieder kind kan zwemmen, fietsen, dansen, gooien, rennen... en ook de gelegenheid heeft dat frequent genoeg te doen
- ieder kind zich bewust is van het belang van bewegen en sport
- ouders betrokken zijn bij de sport en hun kinderen stimuleren tot deelname
- ieder trainer/leraar/coach handelt in het belang van het kind
- de beste trainers lesgeven aan de jeugd
- opleidingen tot leraar/trainer/coach zich richten op sportpedagogiek en hun bewust opvoedkundige rol
- onderwijs zo is ingericht dat bewegen een belangrijke pijler is in de totale ontwikkeling van het kind
- iedere dag de mogelijkheid wordt geboden om te bewegen, op school en of in samenwerking met sportverenigingen
- sport op maat wordt aangeboden aan verschillende doelgroepen
- sport en onderwijs gemeenschappelijke instrumenten hebben ontwikkeld om een pedagogisch verantwoord beweegklimaat te ondersteunen
- sportverenigingen en scholen structureel samenwerken om een goed kwalitatief en kwantitatief beweegaanbod te realiseren
- vrijwilligers in de sport ook zijn opgeleid via een module: omgangsvormen van begeleiders
- de politiek toekomstgericht investeert in school, sport en sportvereniging
- de wetenschap zich gericht bezighoudt met sportpedagogiek, met het pedagogisch sport- en beweegklimaat en 'evidence based' onderzoek.

Een Olympische gedachte

1. het directe veld van sport/bewegingsonderwijs, waarin de driehoek sporter-begeleider-sportomgeving centraal staat
2. de bestuurders en leidinggevenden van organisaties die zorgen voor de infrastructuur waarbinnen wordt gesport (bestuurders, verenigingen, bonden, coördinatoren en managers binnen het onderwijs)
3. de derde lijn: wetgeving, norm- en beleidsformulering met betrekking tot sport, bewegen en opvoeding (koepelorganisaties, ministeries, politiek).

Er dient geïnvesteerd te worden in de basisopleiding en bij- en nascholing van leraren en sportkader rondom de waarde en het

praktisch gebruik van een pedagogisch verantwoord sport- en bewegingsklimaat.

Sportbonden ontwikkelen beleid om sportverenigingen te stimuleren en te helpen bij het realiseren van een pedagogisch klimaat. Politiek en koepels nemen een standpunt in met betrekking tot het realiseren en handhaven van een pedagogisch sportklimaat.

Deze algemene aanbevelingen moeten worden vertaald in concrete activiteitenplannen die tussen nu en 2016 ten uitvoer worden gebracht.

Het Beleidskader sport, bewegen en onderwijs geeft hiervoor al een mooie aanzet, maar er dienen in de realisatie van het Olympisch Plan 2028 veel meer activiteiten ingezet te worden om deze doelstellingen te realiseren. In mei 2009 zal duidelijk worden wat de samenleving hiervoor over heeft.

Correspondentie:

bert.boetes@kvlo.nl

Hoe realiseren?

Als het gaat om het neerzetten van een structureel pedagogisch verantwoord sport- en bewegingsklimaat zijn veel stakeholders betrokken: